

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO. 3 (3507) ●

● ЧАЦВЕР, 19 СТУДЗЕНЯ, 2017

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Карагоды ў Даўгаўпілсе
Нават моцны студзеньскі мароз не перашкодзіў справіць беларускія Каляды ў латышскім горадзе **Стар. 2**

Знакі роду, прыкметы роднасці
Стар. 3

Пуцыводная нітка паэта
Юбілейная вечарына Станіслава Валодзькі прайшла з аншлагам **Стар. 4**

РАЗАМ

На нашай вуліцы — свята!

Сярод ушанаваных нядаўна лаўрэатаў прэміі “За духоўнае адраджэнне” і спецыяльных прэмій Прэзідэнта Беларусі дзеячам культуры і мастацтва, “Беларускі спартыўны Алімп” — і аўтарскі калектыў рэдакцыі газеты “Голас Радзімы”

Іван Ждановіч

Многія з чытачоў “Голасу Радзімы”, якія сябруюць з інтэрнэтам, ведаюць: добрыя словы ў адрас нашай газеты нядаўна гучалі на высокім дзяржаўным узроўні. Яшчэ 9 студзеня з раніцы ў рэдакцыю пачалі паступаць віншаванні з розных краін: “Прачыталі ў інтэрнэце... Віншуйце!.. Вы таго вартыя!”. Звычайна ў святочную Калядную пару, так павялося, у Беларусі становяцца вядомымі лаўрэатаў прэміі “За духоўнае адраджэнне” і спецыяльных прэмій Прэзідэнта Беларусі дзеячам культуры і мастацтва, “Беларускі спартыўны Алімп”. У апублікаваных афіцыйных матэрыялах гаварылася: па выніках 2016 года прысуджаны 10 спецыяльных прэмій Прэзідэнта Беларусі дзеячам культуры і мастацтва. І далей: “Прэмія прысуджана аўтарскаму калектыву рэдакцыі газеты “Голас Радзімы” ў складзе загадчыка аддзела Івана Ждановіча і спецыяльнага карэспандэнта Кацярыны Мядзведскай — за плённае супрацоўніцтва з суайчыннікамі за мяжой і прафесійнае асвятленне пытанняў міжкультурнага дыялогу ў Беларусі”.

Ганарымся, што нашая штодзённая праца заўважана і атрымала высокую ацэнку. Дакументы на прэмію, дарэчы, падавала кіраўніцтва холдынга “Советская Белоруссия”, у які з 2006 года ўваходзіць газета “Голас Радзімы”. Пішу пра тое, бо сайт наш у інтэрнэце знаходзіцца цяпер на вялікім партале “СБ”, і апошнім часам такім лагатыпам пазначаны ўсе

Узнагароджанне лаўрэатаў урачыста прайшло ў Палацы Рэспублікі

публікацыі ў “ГР”. На сайце — перыяд мадэрнізацыі. Спадзяемся, багаты электронны архіў нашай газеты ў хуткім часе зноў стане даступным.

Але вернемся да прэміі... Як бачым, 10-гадовы юбілей плённага супрацоўніцтва з “СБ” хараша пачаў адзначацца! Чытачы “ГР” і тыя, хто піша ў рэдакцыю, ведаюць: калектыў наш — невялікі. Аднак у апошнія гады журналістам, выкарыстоўваючы сучасныя тэхнічныя магчымасці, найперш электронную пошту, удалося наладзіць дзелавыя і творчыя сувязі з актывістамі, няштатнымі аўтарамі шэрагу беларускіх суполак замежжа. Дзякуючы такой сістэмнай,

паўсядзённай рабоце й пашырылася геаграфія публікацый. У кожным нумары можна пачытаць артыкулы пра жыццё беларусаў, культурна-асветніцкую дзейнасць грамадскіх аб’яднанняў, культурных цэнтраў у кутках свету. Гэта найперш краіны з постсавецкай прасторы, а таксама Польшча (там дзейнічае Беларускае грамадска-культурнае таварыства), краіны Лацінскай Амерыкі, заявілі пра сябе суайчыннікі ў Італіі, Швейцарыі, Аўстрыі, апошнім часам і ў Францыі (там створана беларуская суполка). Мы ўвесь час на сувязі з актывістамі суполак. Ад вас, паважаныя чытачы, падпітваемся і новымі ідэямі. Ахвот-

на падтрымліваем вашы творчыя ініцыятывы, скіраваныя на пашырэнне беларускай культуры, духоўнай спадчыны беларусаў у замежжы. І вельмі прыемна ўсведамляць: наша дзейнасць спрыяе ўтварэнню новых суполак, наладжванню кантактаў паміж творчымі гуртамі, суполкамі замежжа з партнёрамі ў Беларусі. Ганарымся і тым, што суполка беларусаў ва ўкраінскім горадзе Мікалаеве названа: “Голас Радзімы” — яе стварыла з аднадумцамі, узначальвае сябар газеты Таццяна Дзяменнікава. У тым бачым знак удзячнасці газеце за падтрымку пры станаўленні грамадскай арганізацыі. → **Стар. 2**

ВЕСТКІ

Гасцям — рады

Беларусь уводзіць п’яцідзённы бязвізавы рэжым для грамадзян 80 краін

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка 9 студзеня падпісаў указ №8 “Аб устанавленні бязвізавога парадку ўезду і выезду замежных грамадзян”. Дакументам устанавліваецца бязвізавы парадок уезду ў Беларусь на тэрмін не больш за 5 сутак пры ўездзе праз пункт пропуску праз Дзяржаўную мяжу Нацыянальны аэрапорт Мінск для грамадзян 80 дзяржаў.

Гэтую навіну сёння актыўна абмяркоўваюць у СМІ, сацыяльных сетках. Сваімі меркаваннямі дзеляцца і нашы чытачы. Напрыклад, кіраўніца Культурнага цэнтра Беларусі ў Парыжы Святлана Сурава напісала: “Увядзенне п’яцідзённага бязвізавога рэжыму прабывання замежнікаў у Беларусі будзе асабліва цікавым для людзей бізнесу, для тых, хто прылятае ў краіну па справах... Асабіста для мяне гэты ўказ нічога не змяняе, бо я маю беларускі пашпарт. А вось мужу, грамадзяніну Францыі, калі спатрэбіцца тэрмінова паехаць са мной у Беларусь, будзе зручна”.

Указ распаўсюджваецца на 39 краін Еўропы, уключаючы ўвесь Еўрасаюз, а таксама Бразілію, Інданезію, ЗША, Японію ды іншыя дзяржавы. У першую чаргу, гэта спрыяльныя ў міграцыйным плане краіны, стратэгічныя партнёры Беларусі, дзяржавы, якія ў аднабаковым парадку ўсталявалі бязвізавы рэжым у дачыненні да беларускіх грамадзян. Новыя правілы ахопліваюць таксама такую катэгорыю, як неграмадзяне Латвіі ды асобы без грамадзянства Эстоніі.

Указ уступіць у сілу праз месяц пасля афіцыйнага апублікавання.

СПАДЧЫНА

Ад Калядаў да Масленіцы

Іна Ганчаровіч

У Нацыянальным гістарычным музеі можна здзейсніць падарожжа скрозь стагоддзі разам з Каляднымі персанажамі

Незвычайная мінская выстава, крэатыўна і з густам зробленая, выклікае шмат станоўчых эмоцый, дае магчымасць падарожнічаць у прасторы і часе. Дастаткова прыйсці, “уклучыць” настрой ды атрымліваць асалоду.

Дарэчы, пра настрой. З дзяцінства ў кожным з нас ёсць такая

псіхалагічная ўстаноўка: зіма — гэта час цудаў. Пасталеўшы, нават і ўнукаў маючы, мы чакаем навагодніх святаў: каб адпачыць за ўвесь працоўны год і, галоўнае, загадаць жаданні на будучы. Выстава “Час цудаў. Зімовыя свята і забавы”, што адкрылася напярэдадні Навагодніх святаў, стала душэўным падарункам для жыхароў краіны і яе гасцей. Велізарная плошчы экспазіцыя расказвае, як беларусы розных слоўяў і сацыяльных груп адзначалі Калядныя свята ў розныя гістарычныя эпохі: як апраналіся, варажылі, што елі-пілі, чым забаўляліся.

“На Ганкі сядайце на санкі!”

Пачыналася ўсё, як і цяпер, зародка да Каляд. Толькі сёння мы ездзім, бегаем па крамах, шукаючы падарункі для сваякоў і сяброў, а раней быў іншы рытм жыцця. Нашы продкі не мучылі коней, не ламалі колы вазоў, а паважна чакалі “Ганны” — дзень пераходу на зімовы від транспарту. Гэта перадсвята, яно адзначалася 22 снежня: у дзень зімовага сонцастаяння. Звычайна да гэтага дня наступала сапраўдная зіма. Наладжвалася санная дарога, таму і прыгаворвалі: “На Ганкі сядайце на санкі!”. Дарэчы,

беларускія сяляне ў гэты дзень не толькі перасаджваліся ў сані, але й углядаліся ў надвор’е, кіруючыся прыказкай “па зіме і лета”. Спрабавалі вызначыць, якое будзе надвор’е роўна праз паўгода: як снег зімой — то да дажджу летам, як мяцеліца — да вятроў, а мароз — да яснага надвор’я.

На выставе і ў наведнікаў ёсць магчымасць адчуць пачатак зімы. Можна сесці ў беларускія сані, загарнуцца ў яркую шаль і на фоне зімовага пейзажу, пад прыгожую музыку, праз лёгкія шматкі снегу,

Калядная звезда з саломы

вельмі падобнага на сапраўдны, заехаць у наступны святочны цыкл — Калядны. → **Стар. 4**

РАЗАМ

На нашай вуліцы — свята!

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Шмат у газеце і матэрыялаў, прысвечаных тэме міжнацыянальнай і міжканфесійнай згоды ў краіне. Як вядома, Беларусь — родная зямля для людзей розных нацыянальнасцяў. І мы пішам пра тое, як удаецца нам разам зберагчы лад і згоду ў грамадстве. У прыватнасці, пра фестываль нацыянальных культур у Гродне. Асвятляем міжнародны праект апарата УПаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцяў “Беларусь шматнацыянальная”. Зрэшты, не будзем удавацца ў дэталі. Хто чытае газету — сам ведае, у чым мы моцныя, і на што яшчэ варта было б звярнуць увагу.

Высокія прэміі Прэзідэнт звычайна ўручае ў Палацы Рэспублікі вечарам 10 студзеня. Так было і на гэты раз. Да святочнай урачыстасці ў вялікім холе каля прыгажуні-ёлкі была аформлена выстава: паказаны дасягненні, за якія ганаруюцца лаўрэаты. На стэндзе “ГР” — фотаздымкі з беларускіх суполак, вялікі плакат з публікацыямі пра беларусаў замежжа. Глядзець выставу пайшлі мы разам з народнай майстрыхай, кіраўніцай студыі “Беларускі сувенір” з Салігорска Раісай Раманенняй. Яна — таксама ў ліку лаўрэатаў. “А я даўно ўжо ведаю “Голас Радзімы”! — усміхнулася Раіса Аляксандраўна, калі мы з ёю знаёміліся. — У свой час з вашымі калегамі ездзілі ў Адэсу: давала там у беларускай суполцы майстар-клас па пляценні з саломкі”. Што ж, творчым людзям вельмі карысна сябраваць! Майстрыха пагадзілася на тое, каб і нашым чытачам раскажаць пра сваю студию, уласную творчасць у плыні народных традыцый.

А за кулісамі, пакуль усхваляваныя лаўрэаты рыхтаваліся да выхаду на сцэну, мы часу не гублялі. Пагаварылі, напрыклад, з Міхаілам Ордам, які ўзначальвае Федэрацыю прафсаюзаў

ІВАН ЖДАНОВІЧ

Лаўрэаты Аляксандр Жук, Кацярына Мяховіч і Эльвіра Герман

Беларусі. Яна праводзіць шмат патрыятычных мерапрыемстваў, і найбольш знакавае з іх — маштабная рэканструкцыя Кургана Славы. Дамовіліся: раскажам пра тое нашым чытачам. ФГБ сёлета ўшанавана прэміяй “За духоўнае адраджэнне”. Рыхваліся атрымаць такую ж прэмію і рэктар Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Максіма Танка Аляксандр Жук, з ім і студэнтка 4 курса гэтай ВУН Кацярына Міховіч: ва ўніверсітэце актыўна развіваецца валанцёрскі рух, штогод праходзяць сотні дабрачынных акцый. Пазнаёміліся і з імі — напішам пра каштоўны досвед. Плануем раскажаць і пра Канстанціна Вашчанку, які

ўшанаваны за мастацкае афармленне шматтомнага факсімільнага выдання “Кніжная спадчына Францыска Скарыны”. Карацей, з вельмі цікавымі людзьмі звязалася нас жыццё!

Нам выпай гонар атрымаць дыпломы, кветкі з рук Прэзідэнта, адчуць поціск моцнай рукі, пачуць словы віншавання ад яго, ад Мітрапаліта Паўла. Хвалюючыя хвіліны. А потым разам з іншымі лаўрэатамі мы стаялі на сцэне: у цэнтры, ля самага Дзяржаўнага сцяга. І радаваліся, што гэтай прэміяй калектыву рэдакцыі дзяржава, усё беларускае грамадства таксама аддае даніну павагі й сцягам актывістаў беларускай дыяспары,

якія шмат робяць для пашырэння беларускай культуры ў свеце. Гэта і знак удзячнасці нашым няштатным аўтарам, дзякуючы якім кожны нумар газеты атрымліваецца цікавым для чытачоў у розных краінах.

Усім, хто нас павіншаваў, хто парадаваўся разам з намі, хто чытае і падтрымлівае нашу газету “Голас Радзімы”, хто разам з намі дапамагае ёй выйсці ў свет і дайсці да чытачоў — вялікі дзякуй! Мы і надалей будзем працаваць на тое, каб сваю крэўную сувязь з бацькаўшчынай адчувалі нашы супляменнікі ў замежжы, і каб ведала Беларусь: па ўсім свеце ў яе шмат шчырых працавітых сяброў.

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Карагоды ў Даўгаўпілсе

Нават моцны студзенскі мороз не перашкодзіў справіць беларускія Каляды ў латышскім горадзе

Як зладзіць народны абрад у гарадскім асяроддзі? Можам падзяліцца досведам. Магчыма, ён спатрэбіцца ў іншых беларускіх суполках, бо Каляды — вельмі знакавае, адметнае свята. “Пасябраваўшы” з ім, можна пранікнуць у ягоную глыбінную сутнасць — і атрымліваць вялікае задавальненне ад усёй дзеі. Можна вельмі хораша паказаць, хто такія беларусы, якія ў нас звычайна, строі, спевы...

Сонечнай і морознай выдалася субота 7 студзеня ў Даўгаўпілсе: слупок тэрмометра апусціўся да адзнакі -25 градусаў. Аднак тое не перашкодзіла беларусам горада сабрацца ў Доме Адзінства: каб самім цёпла і радасна святкаваць Каляды, а яшчэ й пазнаёміць іншых з нашымі традыцыямі. Цэнтр беларускай культуры падрыхтаваў цікавую праграму для дзяцей: працавала творчая майстар-клас, было вясёлае тэатралізаванае інтэрактыўнае прадстаўленне.

У коле народных абрадаў і святаў беларусаў Каляды — найпершыя. З усталяваннем хрысціянства, як вя-

На свяце сустрэліся і Калядныя, і Навагоднія персанажы

дома, язычнікія Каляды даставалі да рэлігійных святаў Нараджэння Хрыстова і Вадохрышча. На Беларусі, так сталася, хрысціянская абрадаваць гэтай пары цесна пераплецены з народнымі святочнымі звычаямі. Абавязковы атрыбут Калядаў — гэта хаджэнне па хатах калядоўшчыкаў у касцюмах Казы, Мядзведзя, Кабылкі, Цыганкі ды іншых з песнямі, гульнямі, гаданнем. Вядома ж, усё гэта зусім не біблейскія персанажы.

У Доме Адзінства мы паказалі

элементы беларускіх традыцый святкавання Каляд. У майстэрнях дзеці й дарослыя майстравалі Калядныя паштоўкі, сувеніры з элементамі выцінанкі. А потым паўдзельнічалі ў тэатралізаванай дзеі. На свята людзі прыходзілі сем’ямі, былі бабулі-дзядулі з унукамі. Многія прыйшлі ў касцюмах і масках, так што стваралася адчуванне сапраўдных Каляд: з жартамі, песнямі ды карагодамі.

Абавязковы персанаж у гурце калядоўшчыкаў — Каза. Кажуць,

яна выганяе з хаты нячыстую сілу, спрыяе багатаму ўраджаю ды прыбытку ў хаце гаспадароў, якія добра яе прынялі. Яны ж павінны задобрыць Казу і калядоўшчыкаў: рознымі пачастункамі ды манеткамі. На нашых Калядах Каза з Каляднай звяздой засявала збожжам хату — з пажаданнямі дабрабыту і багацця. А гаспадыня Лявоніха сустракала калядоўшчыкаў. Нашы госці маглі патанцаваць з Лявонам і падыграць яму на бубнах. А яшчэ вадзілі карагоды з Зайчыкам, адгадвалі загадкі разам з Лесуном і Мядзведзем. А Цыганка гадала па руцэ і прадказвала ўсім: удалы будзе год 2017-ы, чакаюцца перамены да лепшага і агульны дастатак.

Урываўся ў плынь язычніцкіх Каляд і сучасныя свецкія традыцыі. Дзеці з радасцю сустрэлі Дзеда Мароза са Снягуркай. Яны частавалі малых прысмакамі — за прачытаны верш альбо праспяваную песню. Усе, хто быў на нашых Калядах, з задавальненнем спявалі навагоднія песні, вадзілі карагоды, цікава і вясёла правялі час з Цэнтрам беларускай культуры і прадстаўнікамі вялікай беларускай дыяспары Даўгаўпілса.

Інэса Казлоўская, кіраўніца Тэатральнай студыі “Паўлінка” з Даўгаўпілса

ВЕСТКІ

Вершы без межаў

Кастусь Лешніца

Творы Максіма Багдановіча перакладаюцца на розныя мовы народаў Расіі, у тым ліку і на татарскую

Летась адзначаліся 125-я ўгодкі Максіма Багдановіча, і ягоная творчасць прыцягнула ўвагу перакладчыкаў у Расіі. Класічныя белы вершы юбіляра пра тое, што “ўсе мы разам ляцім да зор”, пераклалі на калмыцкую — Эрдні Эльдышаў, на рускую — Валерый Казакоў, на татарскую — Роберт Мінулін, на марыйскую — Генадзь Ояр... Пераклады пабачылі свет у Беларусі, у часопісах “Роднае слова” і “Маладосць”.

А ў Казані (Татарстан) былі надрукаваны новыя пераклады вялікай падборкі вершаў класіка беларускай паэзіі на мове Мусы Джалілія і Габдулы Тукая... Дарэчы, раней адзін з вершаў і байку Максіма Багдановіча пераставарыў вядомы татарскі паэт Закі Нуры — яны друкаваліся адпаведна ў калектывным зборніку “Беларускія паэты” (1968) і часопісе “Казань утлары” (“Агні Казані”) (№1, 1980). Закі Нуры ў час Вялікай Айчыннай вайны змагаўся з нямецка-фашысцкімі захопнікамі на тэрыторыі Беларусі.

Быў начальнікам разведкі партызанскага атрада Канстанціна Заслонава. Пазней пісаў: “За ўсіх прыгажэй мне зямны, непрыкметны, / Блакітны, як возера, — квет палявы. / Прыродай уплецены ў венчык Сусвету — / У самы прыгожы на свеце вянок! -- / Для вас ён бясцэннай данінай, паэты, -- / Малюсенькі квет, што хінецца да ног”. (Пераклаў Кастусь Жук). Некаторы час пасля вызвалення Беларусі татарскі паэт працаваў у Оршы. Ён быў вельмі ўважлівы да творчасці Янкі Купалы. Напісаў выдатныя артыкулы пра Песняра, яго сувязь з татарскай літаратурай — “Паэт-патрыёт беларускага народа” (1957), “Янка Купала і яго нашчадкі” (1972). Пераклаў шэраг вершаў Купалы. І пра партызанскую барацьбу Закі Нуры раскажаў у зборніку апавяданняў “І мёртвыя помсцілі”, выдадзеным у Казані. Двойчы татарскі паэт быў госцем Беларусі: калі ўдзельнічаў ва ўрачыстасцях, прысвечаных Янку Купалу — да 80 і 90-годдзя Песняра. Гэта значыць — у 1962 і 1972 гадах адпаведна.

А цяпер вершы Максіма Багдановіча — усяго дванаццаць твораў — пераклаў на татарскую мову народны паэт Татарстана Роберт Мінулін. І надрукавана падборка ў штотыднёвай газеце “Мадані жомга” за 9 снежня 2016 года. Роберт Мінулін — вядомы ў Татарстане паэт, перакладчык, дзіцячы пісьменнік. У 2009 годзе ён быў госцем Дня беларускага пісьменства ў Сморгоні. Удзельнічаў у круглым сталым беларускім і замежным пісьменнікам, які традыцыйна праводзіцца ў Беларусі, пачынаючы з 2007 года.

У Мінску летась выйшла кніга Р. Мінуліна “Адна сям’я” для юных чытачоў. Пераклала вершы на беларускую мову паэтэса Яна Явіч. У Выдавецкім доме “Звязда” ў серыі “Сябрына: Паэзія народаў Расіі” рыхтуецца і новая кніга вершаў Роберта Мінуліна. Над яе перакладам працаваў лаўрэат Дзяржаўнага прэміі Беларусі Мікола Мятліцкі.

ТРАДЫЦЫ

Знакі роду, прыкметы роднасці

У фотаальбоме “Беларускі народны касцюм” прадстаўлены як фотаздымкі традыцыйных строяў з розных куткоў Беларусі, так і падрабязны аповед пра іх

Кацярына Мядзведская

Кіраўніца Іркуцкага таварыства беларускай культуры імя Яна Чэрскага Алена Сіпакова, калі заходзіла да нас у рэдакцыю летась у верасні, хвалілася: набыла ў мінскай кнігарні гэтае выданне. “Проста скарб! — радалася супляменніца. — Тут і пра строі з розных рэгіёнаў, і пра ўзоры, і пра вышыўку напісана, і амаль па крокавая рэканструкцыя ёсць... Цяпер гэта для мяне настольная кніга, па ёй нават майстар-класы па стварэнні касцюмаў можна праводзіць!”

Калі нядаўна праходзіла прэзентацыя выдання, то я ўжо ведала: варта пайсці. Госці шмат добрых слоў казалі пра аўтараў, маці і дачку. Старшая навуковая супрацоўніца аддзела старажытнабеларускай культуры Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі Марыя Віннікава ўсё жыццё прысвяціла вывучэнню традыцыйнага касцюма. З пяшчотаю гаварылі пра дачку яе, суаўтарку выдання Паліну Богдан. Дырэктар Музея старажытнабеларускай культуры Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі ды фальклору імя Кандрата Крапівы НАН Барыс Лазука з усмешкай казаў: знайшлі Паліну, пэўна, не ў капусце, як іншыя дзяцей, а ў куфры... Выхоўвалася, пясцілася, навучалася дзяўчынка заўсёды побач з маці — у музеі ды ў экспедыцыях. А ў сур’ёз пажадаў Паліне хутчэй абараніць дысертацыю, рухацца далей, глыбей, вышэй — адначасова.

Вядучая мастачка прадпрыемства народных промыслаў “Скарбіца” Алена Галіеўская ўспамінала сумесныя экспедыцыі па Палессі: “Марыю Мікалаеўну заўсёды памятую з маленькім блакнотам у руках: усё нешта занатоўвае, малюе... І такое выданне атрымалася! А за прыгожай

На прэзентацыі кнігі “Беларускі народны касцюм”

вокладкай, шыкоўнымі здымкамі — шматгадовая вялікая скрупулёзная праца”.

Пра тое, што альбом — вынік усяго яе жыцця, казала і аўтарка. “Даўно марыла пра такую кнігу, пакрыху ішла да яе, — прызнавалася. — Адчувала: надшыў час ствараць”. Кажы, што пасля фотаальбома Міхася Раманюка і альбома маляваных рэканструкцый, выдадзенага яго сынам Дзянісам, няшмат было работ па касцюмах. Людзі ў яе пытаюцца: дзе ўзяць інфармацыю пра строі? А ў фондах шмат усяго, і яны ўвесь час папаўняюцца. Прыйшла пара дзяліцца назбіранымі скарбамі.

Багата калекцыя рэканструяваных строяў па эскізах Марыі Віннікавай прадстаўлена ў Музеі старажытнабеларускай культуры. Там ёсць убory

сялян у такім выглядзе, як іх насілі гадоў сто назад. А ёсць і маляваная рэканструкцыя жаночага касцюма XII стагоддзя! У супраць з даследчай увесь час — і прадпрыемства “Скарбіца”. Спецыялісты ўжо аднавілі больш за 40 традыцыйных касцюмаў (“Стыльна, модна, самабытна”, ГР № 45, 01.12.2016).

Беларускі нацыянальны строй — як вялізны сусвет: складаны, яскравы, самадастатковы... Ёсць у ім розныя часткі. А калі ўсе яны ў парадку, на сваіх месцах, то і ў сувецце — спакой, гармонія, прыгажосць. Марыя Мікалаеўна можа раскажаць пра касцюм бясконца: пра яго адметнасці, у тым ліку і рэгіянальныя, як развіваюцца ў часе, якія элементы вопраткі з’яўляліся і знікалі, пра сімваліку колераў і зна-

чэнне арнаменту, пра тое, як аберагала адзенне нашых продкаў ад хваробаў і злых духаў... А мы пачнем з галавы: спынімся на гэты раз на адным з элементаў традыцыйнага жаночага строю — намітцы. Менавіта той яго частцы, якая найбольш захапіла і даследчыцу.

“Намітка — старадаўні галаўны ўбор ручніковага тыпу, — гаворыць Марыя Мікалаеўна. — Ткалі яе з самых тонкіх і якасных ільняных нітак. Часам палатно было тонкім аж да празрыстасці. Было мноства спосабаў завявання наміткі, а залежалі яны ад мясцовых традыцый. Такі галаўны ўбор — атыбут замужняй жанчыны. Шла дзяўчына замуж — і ёй з касы рабілі жаночую прычоску: валасы навівалі на абруч, зроблены з пасмы лёну і аб-

горнуты палатном. Дзіўныя галаўныя ўборы былі на Тураўшчыне і ў Давыд-Гарадку: высокі каркас пакрываўся чапцом з паліхромнай вышыўкай, а над ім вельмі прыгожа завявалі празрыстую намітку”. На Беларусі такія галаўныя ўборы не захаваліся. Марыя Віннікава знайшла іх у Санкт-Пецярбурзе, у Музеі антрапалогіі ды этнаграфіі імя Пятра Вялікага РАН. Яны трапілі туды ў канцы XIX стагоддзя. Некаторыя дагэтуль захоўваюцца ў завітым стане, што вельмі дапамагло даследчыцы: стала магчымым поўнасьцю рэканструяваць галаўны ўбор і ўзнавіць адзін з самых цікавых і загадкавых элементаў беларускага народнага касцюма, які быў практычна згублены.

“Па спосабе завявання наміткі, па якасці палатна, па арнаменце на ім можна было зразумець: адкуль родам была тая ці іншая жанчына”, — працягвае Марыя Мікалаеўна. Доўгі час на Палессі жыві абрад завявання наміткі на вяселлях. Хоць ужо ў традыцыйны касцюм не насілі, абрад завявання маладой у некаторых месцах здзяйснялі да 1950-х гадоў. І тыя жанчыны, якія праводзілі абрад, многае памятаюць. А нядаўна Марыю Мікалаеўну запрасілі ў вёску Пінкавічы Пінскага раёна Брэстчыны, каб ужо яна павучыла завяваць наміткі жанчын з мясцовага фальклорнага ансамбля “Крыніцы”.

Расказвае пра гісторыю беларускага касцюма Марыя Віннікава і студэнткам на лекцыях у Беларускай акадэміі мастацтваў. Бывае ў экспедыцыях, працуе над новымі рэканструкцыямі. Кажы, што да канчатковага “адкрыцця” беларускага строю яшчэ далей, а зробленае — нібы кропля ў моры. Таму вельмі спадзяецца, што будучы у яе паслядоўнікі, такія ж захопленыя і апантаныя справай і пошукамі, як яна сама, як дачка Паліна...

А ЯК У ВАС?

З людзьмі ды Сонцам у згодзе

Сябры Іркуцкага беларускага клуба “Крывічы” хораша пакалядавалі ў сібірскай глыбіні

Быць бліжэй да людзей, да народных традыцый, да рэальнага жыцця, а не яго сцэнічных заменнікаў — такімі простымі правіламі кіруемся мы ў дзейнасці суполкі. А Калядная пара якраз і цудоўная тым, што ёсць магчымасць для цікавых дзей. Мы, дарэчы, даволі часта практыкуем выезды з Іркуцка ў глыбіню. Вось і 7 ды 8 студзеня 2017 году актывісты Іркуцкага беларускага клуба “Крывічы” правялі выязнае святочнае мерапрыемства пад назваю “Каляды-2017”. Тое было ў сяле Аляксандраўск Аларскага раёна Іркуцкай вобласці.

Чаму мы былі менавіта там — няцяжка здагадацца. Вы ж ведаеце: свой да свайго цягнецца. А сяло Аляксандраўск было заснавана ў 1901 годзе перасяленцамі з Беларусі. Па гэты час там жывуць жыхары з нязвычнымі для вялікай Сібіры, але ж такімі беларускімі прозвішчамі:

Дударык, Цыбуля, Круповіч, Грыс ды іншыя. Ёсць у сяле і свой фальклорны гурт “Крынічанька”. Уявіце сабе: ён быў утвораны яшчэ ў 1964 годзе! І не верце, калі нехта кажа, быццам беларусы не надта шануюць сваю культуру... Гэтай любові можна ў артыстаў з “Крынічанькі” павучыцца. Таму і не перасохла тая жыццятворная крыніца, што з душою створана. Ёсць у сяле і Музей Беларускага побыту, дзе сабраны ўнікальныя прадметы, якія доўгі гады слугавалі першым перасяленцам.

7 студзеня мы хадзілі вясёлаю гурмою па хатах мясцовых жыхароў: калядавалі. Сустрэлі нас цёпла, ветліва. Кожная гаспадыня душэўна запрашала за свой стол. І ўявіце сабе: што та было б, каб мы далі слабіну... Таму, выканаўшы абрад Калядавання, ішлі далей. Здавальваліся толькі тым, што клалі ў мех Механомы. А як мы расчуліліся, калі ў адной хаце гаспадары нават надзелі, сустракаючы нас, беларускія кашулі сваіх продкаў! У іншай хаце бабуля плакала ад радасці, што ўбачыла “сапраўдных!” калядоўшчыкаў, як у

гады сваёй маладосці. А нам эмоцыі! Нікая сцэна такіх не дасць! Да таго ж прыйшлі мы да той душэўнай бабулі якраз у дзень яе нараджэння! Во падарунак! Няцяжка прыйсці было ў хату з Каляднай песнямі, жартамі, карагодамі-варажбаю, з Казою, Ваўком і Мядзведзем, з Калядою і Варажбіткаю. І так складана — сысці потым з хаты, “збегчы” ад ветлівых гаспадароў...

А 8 студзеня ў клубе сяла Аляксандраўск мы разам зладзілі канцэрт. Акрамя нас выступалі яшчэ гурт “Крынічанька”, прыехалі й творчыя калектывы, салісты з суседніх вёсак. Канцэрт атрымаўся — проста цуд! А напрыканцы яго мы ўручылі падарункі ўдзельнікам “Крынічанькі” ды дзіцячаму фальклорнаму гуртку “Туесок”. А нам уручылі граматы. І пасля — танцы! Прычым беларускія танцы: Польша, Лявоніха, Кракавія... Эх, нават месца было малавата — так усе расхадзіліся. А кавалеры ўвогуле ішлі проста нарасхват!

Дзякую актывістам клуба “Крывічы”: за згуртаванасць, творчасць, камандны дух. Дзякуй Волі Га-

Іркуцкія беларусы-калядоўшчыкі ў сяле Аляксандраўск

ланавай, Юлі Гайсінай, Яне Фадзеевай, Зіне Капуцкай, Дзянісу і Вадзіму Таранушэнкам, Васілю Анісімаву, Дзіму Вараб’ёву, Валі Сіняўскай, Алесі Стасевіч. Наш творчы дэсант у чарговы раз паказаў не толькі важнасць захавання беларускіх традыцый, але і неабходнасць вяртання іх назад у вёску! Туды, дзе традыцыя некалі й склалася.

Таксама дзякуем гасцінным аляксандраўцам за сардэчны прыём. Асабліва падзяка: дырэктару Дома

культуры сяла Аляксандраўск Ларысе Пятроўне Сітнікавай, кіраўніцы гуртка “Туесок” Любові Мікалаеўне Вітвіцкай, кіраўніцы паселішча Мялешчанцы Таццяне Уладзіміраўне. Дзякуем Адміністрацыі Іркуцкай вобласці, яго ўпраўленню па сувязях з грамадскасцю: там нам далі аўтобус для паездкі!

Эх, цудоўныя былі Каляды! То пойдзем і далей — са святам у душы і Новым Сонцам над галавою.

Алег Рудакоў, г. Іркуцк

СПАДЧЫНА

Ад Калядаў да Масленіцы

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

“Прыйшлі святкі — запявай калядкі!”

Каляды ў народным календары беларусаў заўсёды займаюць першае месца. Доўжацца 12 дзён: з 24 снежня па 6 студзеня. Адна з расшыфровак назвы свята можа быць такая: “кол-яда”, гэта значыць “кола яды”, ці кругавая ежа. Як вядома, у гэтыя дні каляднікі вялікай гурмой хадзілі па дварах з песнямі, танцамі, перапрапананнямі. Жадалі гаспадарам шчасця, дабрабыту ў новым годзе. За гэта й атрымлівалі ад гаспадароў пачастункі, якія потым усе разам — за адным святочным сталом — і спажывалі.

У музейнай Каляднай зоне можна і разгледзець, і прымераць касцюмы і маскі Казы, Мядзведзя, Жураўля — традыцыйных персанажаў беларускіх народных абрадаў. Усе ўборы — аўтэнтчныя, датуюцца першай паловай XX стагоддзя. А для дарослых музейшчыкі падрыхтавалі яшчэ адзін сюрпрыз: можна доўга разглядаць забаўныя бытавыя сцэнкі, створаныя народным майстрам з Брэстчыны Мікалаем Тарасюком.

“Каляды не за гарамі, ствараем батлейкі самі!”

Разам з калядоўшчыкамі па вёсках і мястэчках падарожнічала батлейка — лялечны тэатр. Кажуць, з’явілася такое відовішча ў Беларусі напрыканцы XVI — пачатку XVII стагоддзя. Прадстаўленні ладзіліся спачатку толькі на Каляды, і таму ўсе спектаклі былі на біблейскія тэмы. Дарэчы, і назва тэатра паходзіць ад горада Батлем-Віфлеем. З часам тэатр так спадабаўся людзям, што батлейшчыкі сталі выступаць на розных святах. Але заўсёды прадстаўленне складалася з дзвюх

частак: першая — біблейская, другая — свецкая. І ў другой распавядалася пра жыццё і працу розных людзей: паноў, простых сялян, беларусаў, яўрэяў, цыган. На выставе прадстаўлены двухпавярховы лялечны домік, які перавандраваў у экспазіцыю з запаснікаў Гістарычнага музея. Дарэчы, на выставе кожны ахвочы можа паспрабаваць сябе ў акцёрскім майстэрстве і зладзіць свой аўтарскі Калядны спектакль: лялькі прадаставіць музей.

На стол Куццю, а сена і грошы — пад абрус

Рухаемся далей — і трапляем у традыцыйную сялянскую хату сярэдзіны XIX стагоддзя. У цэнтры пакоя вялікі Калядны стол з галоўнымі святочнымі стравамі: Куццёй і блінамі. На выставе можна запісаць і рэцэпты іх прыгатавання. Адна са сцен хаты ўпрыгожана плакатамі кулінарных шэдэўраў з сакрэтамі іх прыгатавання — гэта праект ад вядомага эксперта беларускай кухні Алены Мікульчык.

А ці ведаеце вы, чаму сена і грошы на Каляднім стале клалі пад абрус? Сена — у памяць пра месца, дзе нарадзіўся Хрыстос. А грошы — гэта “каб дабрабыт у хаце трымаўся”. Нябеснае і зямное тут, як бачым, гарманічна суседзяць.

“З новым годам, таварышы!”

І вось ад язычніцкай даўніны Каляд, ад вясковых беларускіх хат у прасторы й часе мы перамяшчаемся ў тыповую савецкую хрушчоўку. Менавіта ў такіх стандартных кватэрах мільёны савецкіх грамадзян сустралі Новы год з надзеяй на светлую будучыню. Мэбля, як і было ў рэальнасці, — у стылі мінімалізму. У кутку кватэры — прыгажуня ёлка і

ІНА ГАНЧАРОВІЧ

Сапраўдныя сані! Пераканайцеся самі!

ІНА ГАНЧАРОВІЧ

Прыкметы Новага года ў савецкай кватэры

тата ў вобразе Дзеда Мароза. У цэнтры — стол, на ім салата аліўе, мандарыны, “Советское шампанское”, посуд вытворчасці ГДР. На тумбачы бачым знаёмыя многім па савецкім мінулым чорна-белы тэлевізар “Рубін-102”: перад такімі роўна ў 23 гадзіны 55 хвілін 31 снежня ўсе грамадзяне СССР праслухоўвалі навагодняе віншаванне кіраўніка дзяржавы. Ну а затым, падняўшы тосты і падмацаваўшыся, глядзелі мы любімы “Блакітны агеньчык”. Тая перадача для савецкіх людзей з часам стала гэткай жа важным атрыбутам Новага года, як і шампанскае ці аліўе.

“Не жыццё, а Масленіца”

Апошні прыпынак у нашым Калядна-Навагоднім падарожжы ў Гістарычным музеі — Масленіца. Гэта таксама важная ў народным календары пара, калі трэба выпраўляць Зіму і рыхтавацца да сустрэчы Вясны. Святкавалі, як вядома, той пераходны час цэлы тыдзень. Кожны з сямі дзён Масленіцы меў свае асаблівасці. У панядзелак, які

назваўся “Сустрэча”, сваты хадзілі адзін да аднаго ў госці. У аўторак быў “Зайгрыш” — прыглядалі нявестак. У сераду “Ласунак”: зяць прыходзіў на бліны да цешчы. А чацвер — гэта “Разгул”: рабілі пудзіла, якое пазней у нядзелю, дзень провадаў Зімы, спальвалі на вогнішчы.

Пудзіла, вядома ж, у музеі ніхто спальваць не будзе. А заклікаць Вясну гасцям прапануюць менш бяспечным спосабам. Трэба пакруціць чароўнае Масленічнае кола, якое сімвалізуе Сонца, і са словамі “Масленіца, Масленіца, нібы сонца коціцца!” папрасіць у вышэйшых сіл найхуткага наступлення Вясны, ураджайнага года, здароўя і шчасця.

Разам з Масленіцай у канцы зімы ў музеі будучы праводзіць і гэтую чароўную выставу. А падрыхтавана яна, як я даведлася, на аснове багатых калекцый Нацыянальнага гістарычнага музея і вялікай колькасці прадметаў, якія прадаставіў Цэнтр даследавання беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук.

ВЕСТКІ

Эканомная мадэрнізацыя

Беларускія трамваі могуць хутка з’явіцца на вуліцах Новасібірска

Сумеснае беларуска-расійскае прадпрыемства па зборцы і рамонце трамваяў можа быць створана ў Новасібірску. Пра гэта паведамляе інфармагенцтва Sputnik.

Па словах главы камісіі па гарадской гаспадарцы Новасібірска Ігара Кудзіна, у гэтым сібірскім горадзе склалася крытычная сітуацыя на прадпрыемстве “Горэлектротранспорт”: кампанія мае вялізную крэдыторскую запазычанасць.

Дзя выйсця са складанага становішча гарадскія ўлады прапануюць мадэрнізаваць увесь трамвайны парк. З’явілася і прапанова аб стварэнні сумеснага прадпрыемства з мінскім “Белкамунмашам”.

На нядаўняй сесіі гарсавета мэр Новасібірска Анатоль Локаць заявіў: “У нас больш за 140 трамваяў, знос значнай колькасці з іх складае звыш 50 працэнтаў. Што мы прапануем? Узяць стары трамвай, разабраць яго, пакінуць толькі частку, якая не падвяргаецца зносу, у асноўным гэта — рама. Да яе дадаць новы рысор, новую падвеску, новы кузаў з Беларусі”.

Такая вытворчасць, на думку Анатоля Локаця, дазволіць сэканоміць да 50 працэнтаў ад сённяшняй рынкавай цаны трамваяў. Чакаецца, што трамвай, выраблены сумесна расійскімі ды беларускімі спецыялістамі, будучы мець сертыфікат якасці на 15 гадоў.

Новасібірск летасць у верасні атрымаў дзесяць спісаных у Маскве трамваяў 1990-х гадоў выпуску. А беларускі бок прапанаваў стварыць у горадзе пляцоўку па іх рамонце. Плануецца, што ў першы год кампанія мадэрнізуе для горада 12 трамваяў за 200 мільёнаў расійскіх рублёў.

Аб’яднанне “Белкамунмаш”, вытворца грамадскага электратранспарту, створана ў 1973 годзе.

ТАЛЕНТЫ З ДЫЯСПАРЫ

Пуцяводная нітка паэта

Юбілейная вечарына Станіслава Валодзькі прайшла з аншлагам

Творчая вечарына вядомага беларускага паэта з Даўгаўпілса мела назву “Мая пуцяводная нітка”. Станіслаў — наш добры сябар. А яшчэ ён сябар Саюза пісьменнікаў Беларусі, Рускай пісьменніцкай арганізацыі Латвіі, Міжнароднай асацыяцыі пісьменнікаў. Ладзіў вечарыну наш даўгаўпілскі Цэнтр беларускай культуры напрыканцы лістапада.

Газета “Голас Радзімы” час ад часу паведамляе чытачам, што Станіслаў Валодзька ўдзельнічае ў розных імпрэзах: у Латвіі, на Бацькаўшчыне. Многія вершы паэта з тонкаю, лірычнаю душою сталі песнямі. Да таго ж ён піша казкі, апавяданні для дзяцей: на беларускай і рускай мовах. Станіслаў — адзін з заснавальнікаў беларускай суполкі “Уздым”, што

актыўна працуе ў Даўгаўпілсе.

Шчодрымі апладысмантамі гледачоў у гонар 60-гадовага юбіляра адкрылася вечарына, весці якую пашчасціла мне. Кіраўніца справамі Даўгаўпілскай гарадской думы Вольга Ессе ўручыла паэту ганаровую граматы, адзначыла ягоную грамадскую актыўнасць, а кіраўніца ўпраўлення культуры Даўгаўпілскай краёвай думы Інара Мукане падзякавала Станіславу за працу на карысць латвійска-беларускага сяброўства. Генконсул Беларусі ў Даўгаўпілсе Уладзімір Клімаў падкрэсліў: Беларусь ушанавала юбіляра медалём Францыска Скарыны, ён удзельнічаў ва Усебеларускім сходзе.

Старшыня суполкі “Уздым” Людміла Сінякова нагадала: і назву суполцы прапанаваў Станіслаў. Большасць вершаў яго напісаны па-беларуску: на мове маці, роднай Астрэвеччыны. Канцэртную прагра-

му адкрыла песня “Беларусы све-ту” — спяваў ансамбль “Пралескі”, а затым былі прэм’еры песень “Бацькоўскі кут” і “Кветка Радзімы” ў выкананні ансамбля сеньёраў “Спадчына”.

Песні Станіслава Валодзькі пайшлі па свеце, яны гучаць на беларускай, рускай і польскай мовах у выкананні ансамбляў і салістаў на розных фэстах, канцэртах, вечарынах у Латвіі, Літве, Эстоніі, Беларусі. Плённая ў яго супраца з беларускімі ды латвійскімі кампазітарамі: гэта Альберт Белусь, Станіслаў Клімаў, Мікалай Яцкоў, Аляксандр Рудзь, Таццяна Піменава, Алена Віткевіч ды іншыя.

На вечарыне аўтарскія песні спявалі ансамблі ЦБК “Купалінка”, “Пралескі”, “Спадчына” і “Лянок”, а таксама гурты “Лада” суполкі “Уздым”, “Вдохновение” Цэнтра рускай культуры, хор “Промень” Цэнтра польскай

ІРЫНА АЛЕЙНИК

Кветкі — паэту-юбіляру Станіславу Валодзьку

культуры, краслаўскі ансамбль “Накцюрн” і выхаванцы Краслаўскай школы “Варавікснэ”, А яшчэ — беларускі ансамбль “Завіруха” з Екабілса, салісты Сяргей Піманаў, Іна Краліка, Зінаіда Сіліна, Яўген Пашкевіч, Алена Віткевіч і Таццяна Піменава. Прагучала і некалькі латышскіх народных песень у перакладзе Станіслава Валодзькі на беларускую мову.

Шмат сяброў цёпла віншавалі

шаноўнага юбіляра. Гучалі яго вершы, і вершы калег-паэтаў — у гонар спадара Станіслава. Віншавальныя адрасы паэту накіравалі Саюз пісьменнікаў Беларусі ды Саюз беларусаў Латвіі. А заключную песню “Беларускі дом” на словы юбіляра зала спявала разам з “Купалінкай”.

Жанна Раманоўская, кіраўніца Цэнтра беларускай культуры з Даўгаўпілса